

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ШҲТ ДОИРАСИДАГИ КЎП ТОМОНЛАМА ҲАМКОРЛИКНИ ЯНАДА КЕНГАЙТИРИШ МУҲИМЛИГИНИ ҚАЙД ЭТДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Қирғиз Республикаси Президенти Садир Жапаровнинг таклифига биноан 31 август – 1 сентябрь кунлари Шанхай ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатлар раҳбарлари кенгашининг навбатдаги йиғилиши ҳамда “ШҲТ плюс” форматидаги учрашувда иштирок этиш учун амалий ташриф билан Бишкек шаҳрида бўлди.

Давлатимиз раҳбари 1 сентябрь кун Бишкек шаҳрида Шанхай ҳамкорлик ташкилотига аъзо давлатлар раҳбарлари кенгашининг юбилей йиғилишида иштирок этди. Қирғиз Республикаси Президенти Садир Жапаров раислигида ўтган тадбирда Беларусь Республикаси Президенти Александр Лукашенко, Ҳиндистон Республикаси Бош вазири Нарендра Моди, Эрон Ислом

Республикаси Президенти Массуд Пезешкиён, Қозоғистон Республикаси Президенти Қосим-Жомарт Тоқаев, Хитой Халқ Республикаси Ранси Си Цзиньпин, Покистон Ислом Республикаси Бош вазири Шаҳбоз Шариф, Россия Федерацияси Президенти Владимир Путин, Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмон ҳамда ШҲТ бош котиби Нурлан Ермекаев ва ташкилотнинг

Минтақавий аксилтеррор тузилмаси Ижроия қўмитаси директори Уларбек Шаршеев ҳам қатнашдилар. Кун тартибига мувофиқ, ташкилотнинг 25 йиллик фаолияти давомида эришилган ютуқлар, барқарорлиқни мустаҳкамлаш, ҳамкорликни кенгайтириш ва биргаликдаги тараққиётни давом эттириш борасидаги истиқболли вазифалар муҳофизат қилинди. Энг

долзарб халқаро ва минтақавий масалалар юзасидан ҳам очиқ фикр алмашилди. Мажлиса делегациялар раҳбарлари Президент Шавкат Мирзиёев ва Ўзбекистон халқини Мустақиллик кун билан самимий табриклади. Давлатимиз раҳбари томонидан амалга оширилаётган кенг қўламли ички ислохотлар, мамлакат барқарорлиги, хавфсизлиги ва раванқини мустаҳкамлаш,

халқ фаровонлигини юксалтиришга қаратилган прагматик ва очиқ ташқи сиёсат юксак баҳоланди. Ўзбекистон етакчиси учрашув иштирокчиларини қутлар экан, қардош Қирғиз Республикаси Президенти ва халқига давлат суверенитетининг 35 йиллиги муносабати билан энг эзгу тилаklarини билдирди. Мамлакат жадал суръатларда ривожланиб, унинг

халқаро майдондаги нуфузи изчил юксалиб бораётганини алоҳида таъкидлади. Қирғизистоннинг Шанхай ҳамкорлик ташкилотига раислиги даврида эришилган самарали натижаларни юқори баҳолаб, мажлис кун тартиби ва қарорлар лойиҳаларини қўллаб-қувватлади.

▶ Давоми 2-бетда

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ ШАНХАЙ ҲАМКОРЛИК ТАШКИЛОТИ ДАВЛАТ РАҲБАРЛАРИ КЕНГАШИ ЙИҒИЛИШИДАГИ НУТҚИ

Хурматли Садир Нурғожоевич! Хурматли делегациялар раҳбарлари! Қирғиз Республикаси Президенти, хурматли Садир Нурғожоевич Жапаровга самимий қабул ва саммитни юксак даражада ташкил этгани учун чин дилдан миннатдорлик билдираман. Қардош қирғиз халқини давлат суверенитетининг 35 йиллиги билан самимий муборакбод этаман. Биз Қирғизистоннинг ишонч билан жадал ривожланиб бораётгани ва унинг халқаро майдондаги нуфузи изчил мустаҳкамланаётганини кўриб турганимиздан мамнунмиз. Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллиги кун муносабати билан билдирилган эзгу тилаклар учун барчангизга миннатдорлик изҳор этаман.

Қозоғистон Республикаси Қурултойининг биринчи сессияси очилиши муносабати билан хурматли Қосим-Жомарт Кемелевич Тоқаевга билдирилган табрикларга қўшиламан. Хурматли мажлис иштирокчилари! Биз Қирғизистоннинг Шанхай ҳамкорлик ташкилотига раислиги даврида эришилган самарали натижаларни юксак баҳолаймиз, бугунги мажлис кун тартиби ва қарорлар лойиҳаларини қўллаб-қувватлаймиз. Ушбу саммит ШҲТ ташкил этилганининг 25 йиллиги нишонланаётган йилда бўлиб ўтмоқда. Ҳамкасбларимнинг ўтган чорак аср давомида ушбу ташкилот ўзининг зарурлиги ва самарадорлигини намоён этди деган фикрларига тўлиқ қўшиламан. Ташкилот “Шанхай руҳи” тамойилларига амал қилган ҳолда, тенг ҳуқуқли мулоқотни

таъминлади, минтақавий барқарорлик ва мамлакатларимизнинг барқарор ривожланишига қўмаклашди. Ўзбекистон ШҲТ ташкил этилган дастлабки кунлардан бошлаб унинг очиқ, блоклардан холи ва тинчликсевар ҳамкорлик платформаси сифатида мустаҳкамланишини изчил қўллаб-қувватлаб келмоқда. Биз ҳамкорлигимиз марказида ШҲТнинг географик ва стратегик ўзаги бўлган Марказий Осиё турганини алоҳида қадрлаймиз. Хурматли ҳамкасблар! Учрашувимиз геосиёсий бўлиниш, ишонч тақчиллиги ортб бораётган, можаролар кескинлашётган ва халқаро ҳуқуқ емирилаётган бир даврда ўтмоқда. Яқин Шарқдаги вазиятнинг ривожини алоҳида ташвиш уйғотмоқда.

Биз минтақада мулоқотни қайта тиклаш ва кескинликни юмшатишнинг қатъий тарафдоримиз. Хурматли делегациялар раҳбарлари! ШҲТ олдида турган энг долзарб вазифаларга тўхталиб ўтмоқчиман. Бугунги кунда нафақат юзага келаётган муаммоларни самарали ҳал этиш, балки узоқ мuddатли истиқболда Ташкилотни қандай ҳолда кўришни исташимизни аниқ тасаввур қилишимиз ҳам муҳимдир. Давлатларимизнинг рақобатбардошлиги уларнинг салоҳиятларини бирлаштириш ва биргаликда ривожланиш учун янги имкониятлар яратишга тайёргилигига тўғридан тўғри боғлиқ.

▶ Давоми 2-бетда

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ “ШҲТ ПЛЮС” ФОРМАТИ МАЖЛИСИДАГИ НУТҚИ

Хурматли Садир Нурғожоевич! Хурматли давлатлар ва делегациялар раҳбарлари! Қирғиз Республикаси Президенти, хурматли Садир Нурғожоевич Жапаровга бугунги “ШҲТ плюс” мажлисини ўтказиш борасидаги ташаббуси учун самимий миннатдорлик изҳор этаман. Бугун биз Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг адолатли дунё тартиботини шакллантиришдаги ролини муҳофизат қилишнинг асосий вазифасини янада самарали амалга оширишда қандай қўмақ бериши мумкинлигини белгилаб олиш муҳимдир. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ўзининг марказий, мувофиқлаштирувчи ролини сақлаб қолиши, минтақавий тузилмалар эса, аввало, маҳаллий шароитлар, эҳтиёжлар ва имкониятларга таянган ҳолда умумий тамойиллар ва

қарорларнинг амалга оширилишига қўмаклашиш орқали унинг сайё-ҳаракатларини тўлдирishi лозим. Айнан мана шундай уйғунликда биз ҳаётбахш кўп томонламаликнинг асосини кўрмоқдамиз. Янги дунё тартиботи нафақат халқаро муносабатлар тизимидаги глобал кучлар нисбатини мустаҳкамлаш, балки минтақавий муаммоларнинг адолатли ҳал этилишига ҳам хизмат қилиши лозим. Бундай мантиқдан келиб чиқилганда, “ШҲТ плюс” формати Шанхай ҳамкорлик ташкилотининг шунчаки кенгайтирилган мажлиси доирасидан чиқиб, алоҳида чуқур мазмун касб этади. Мазкур мулоқот майдони давлатлар, минтақалар ва ташкилотларни умумий кун тартиби атрофида бирлаштиришга қодир. Бу ерда турили ташаббусларни ўзаро уйғунлаштириш ва глобал бошқарув архитектурасини шакллантириш бўйича мулоқот олиб бориш зарур.

Хурматли мажлис иштирокчилари! Ўзбекистон Евроосиё маконидан очиқ ва ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш тарафдори. Биз учун ўзаро боғлиқлик — стратегик мустақиллик ва барқарорлик масаласидир. Биз шундай кўп қутблик тарафдоримизки, у янги ажратувчи чиқиқларни яратмайди, балки имкониятлар маконини кенгайтиради, минтақавий лойиҳалар ва ташаббуслар ўзаро рақобатлашмайди, балки бир-бирини самарали тўлдирди. Хурматли делегациялар раҳбарлари! Бир қатор таклифларни илгари сурмоқчиман. Аввало, “ШҲТ плюс” форматини минтақалараро мулоқот майдони сифатида ривожлантиришни муҳим деб ҳисоблайман. Барқарор ўсиш, юқори технологияларни жорий этиш, иқлимга мослашиш, инсон капиталини ривожлантириш, ҳаммабоп таълим ва ёшларни қўллаб-қувватлаш каби аниқ йўналишларга эътибор қаратишни таклиф этаман.

Биз тажриба алмашишни янада кенгайтириш, ёндашувларни мувофиқлаштириш ва Бирлашган Миллатлар Ташкилоти доирасида ечимларни биргаликда илгари суришимиз зарур. “ШҲТ плюс” минтақавий ташкилотларнинг ҳамкорлик тармоғини яратиш учун платформа бўлиб хизмат қилиши мумкин. Асосий вазифа — макроминтақамизда лойиҳаларни биргаликда амалга ошириш мақсадида уларнинг котибиятлари ва ихтисослашган органлари ўртасида доимий ишчи алоқаларни йўлга қўйишдан иборат. Шу билан бирга, БМТнинг Барқарор ривожланиш мақсадларига эришишда минтақавий ташкилотлар салоҳиятидан янада фавол фойдаланиш лозим. Кўплаб давлатлар ўхшаш муаммоларга дуч келмоқда. Бирок улар бўйича бир минтақада муваффақиятли қўланилаётган ечимлар кўп ҳолларда бошқа минтақаларда номаълумлигича қолмоқда.

▶ Давоми 2-бетда

МАМЛАКАТИМИЗ МАКТАБЛАРИ ЎҚУВЧИЛАРИ ВА УСТОЗ-МУРАББИЙЛАРИГА

Азиз фарзандларим! Қадрли устоз ва мураббийлар! Хурматли ота-оналар! Барчангизни Ватанимиз мустақиллигининг 35 йиллик қўтлуг байрамига йўлланма оладиган фарзандларимиз пухта билим билан бирга, албатта, камидда битта замонавий касб-хунарни эгаллаб чиқиши учун барча шароитларни яратамиз. Бунинг учун ҳудудларда “Касблар шаҳарчалари”ни яратиш, замонавий тажриба ҳамда илғор мутахассисларни жалб этамиз. Азиз фарзандларим, сизларга бахтли ва саодатли ҳаёт эшикларини очадиган калит ҳам, умр йўларингизда пайдо бўладиган мураккаб саволларнинг ечимини, синов ва машаққатларини енгиб ўтишнинг қафолати ҳам фақат билим, билим билан бўлибди. Ўзал ёшликнинг ҳар бир дақиқасини қадрлаб, янги илм, ғоя ва инновацияларни, касб ва хунарларни, она тилимиз, бой тарихимиз ва маданиятимиз асосларини пухта эгалланг. Жаҳон тарихи ва хорижий тилларни ҳам астойдил ўрганинг. Иланиш ва ҳаракатдан ҳеч қачон тўхтама.

Азиз фарзандларимиздан мерос бўлган табаруқ заминимизни бутун қалбингиз, юрагингиз билан севинг, халқимиз ва Ватанимизга чексиз садоқат туйғулари билан яшанг! Шу йўлда меҳрибон устозларингиз, ота-оналарингизни энг яқин дўст ва маслаҳатчи деб билинг! Сизларга янги ўқув йилини аъло баҳолар билан бошлаб, ҳар бир ўқув чорagini муваффақиятли яқунлашни, сиҳат-саломатлик, омад ва зафар ёр бўлишини тилайман. Билимлар байрами барчангизга муборак бўлсин, азиз фарзандларим!

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

yuz.uz_news

Мамлакатимиз мустақиллигининг қўлуви 35 йиллик байрами муносабати билан Президентимизнинг тегишли фармонига қўра “Меҳнат шухрати” ордени билан тақдирландим. Бунни эшитганда қувончимни сўз билан ifodalab бера олмаيمан. Самимий тилаклар, дил изҳорларидан кўнглим фахри ifтихорга тўлди. Каттабона меҳнатим бугун қадар эътифорога лойиқ қўйилгандан чекисиннатдорман, албатта. Бундай рағбат янада баланд марраларни олишдаги иштиёқимизни қувчайтирди. Бугун кечагидан қучди эканимизни, насиб этса, эртага бундан ҳам қучли бўлишимизни, бунинг шавқини эса юрак-юракдан хис этдик.

Ягона Ватан, ягона халқ бўлиб, янги ҳаёт ва келажак яратамиз!

БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШ — МАМЛАКАТИМИЗНИНГ ЭКОЛОГИК ВА СТРАТЕГИК ИМПУЛЬСИ

Абдушукур ҲАМЗАЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси фракция раҳбари

Мустаҳкам ҳуқуқий асослар

“Яшил” тараққиёт, энг аввало, замон талабларига жавоб берадиган қонунчилик базаси ва унинг ижросини таъминлайдиган таъсирчан парламент назорати билан чамбарчас боғлиқ. Шунинг учун, аввало, экологик ислохотларнинг ҳуқуқий пойдевори мустаҳкамланди.

Бу пойдеворнинг чўққиси 2023 йилда халқимизнинг бевосита иштирокида қабул қилинган янги тахрирдаги Конституциямиздир. Бош қонунимиз муқаддимасида давлатимиз “мамлакатимизнинг бебаҳо табиий бойликларини кўпайтиришга, ҳозирги ва келажак авлодлар учун асраб-авайлашга ҳамда атроф-муҳит мусалфалигини сақлашга” астойдил аҳд қилгани мустаҳкамлаб қўйилди. Ижтимоий ва иқтисодий ҳуқуқлар қаторида илк бор “экологик ҳуқуқ” тушунчаси конституциявий мақомда белгиланди: фуқароларнинг қулай атроф-муҳитга бўлган ҳуқуқи ҳамда келгуси авлодлар манфаатларини таъминлаш давлатнинг устувор вазифаси сифатида қайд этилди.

Фақат 2016-2025 йиллар мобайнида экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасида 30 га яқин қонун қабул қилинди. Бу эса экологик сиёсатнинг ҳуқуқий асосларини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтарди. Бу қонуналар нафақат табиий ресурсларни муҳофаза қилиш механизмларини такомиллаштирди, балки иқлим ўзгаришига мослашиш, “яшил” иқтисодиётни ривожлантириш, қайта тикланувчи энергияни кенг жорий этиш ва биологик хилма-хилликни асраш бўйича давлат сиёсатининг яхлит ҳуқуқий тизимини шакллантирди.

Бугун экологик қонунчиликнинг вазифаси фақат табиатни муҳофаза қилиш билан чекланмайди. У инвестиция муҳитини шакллантириш, ресурслардан самарали фойдаланиш, “яшил” технологияларни рағбатлантириш ва аҳолининг муносиб ҳаёт сифатини таъминлашнинг муҳим ҳуқуқий омилга айланмоқда.

Қонунчиликни такомиллаштиришда халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган принциплари, БМТнинг Барқарор ривожланиш мақсадлари ва миллий манфаатларимиз ўртасидаги уйғунликка алоҳида эътибор қаратишмоқда. Бу эса Ўзбекистоннинг глобал экологик кун тартибидagi фаол ва масъулиятли иштирокини яна бир бор тасдиқлайди.

Шу ўринда муҳим савол туғилди: қонун қабул қилинди, аммо у ҳақиқатда ишляпти-қонун? Зеро, ҳуқуқий демократик давлатда қонуннинг қиймати унинг матни билан эмас,

вақтнинг ўзида икки вазифани бажармоқда: у ҳам замонавий, халқаро стандартларга мос қонунларни қабул қилувчи олий вакиллик органи, ҳам ана шу қонунлар ижроси устидан таъсирчан назорат ўрнатувчи муҳим конституциявий институтга айланди. Айни шу иккиси бутун уйғунлашиб, “яшил” тараққиёт

реал натижага айланмоқда. Буни халқимиз “яшил” энергетика, барпо этилаётган “яшил белбоғлар” ва “яшил қалқонлар”, “Яшил макон” ва яшил жамоат парклари мисолида кўрмоқда.

Экологик ислохотлар энди фақат давлат органларининг назорати, жарима ва таққилар билан чекланиб қолмайди. Инсоннинг табиатга муносабатини ўзгариштириш, болаликдан экологик тарбия бериш, аҳолини қарорлар қабул қилиш жараёنларига жалб этиш, чиқиндиларни саралаш ва қайта ишлаш маданиятини ривожлантириш, яшил ҳудудларни кенгайтириш каби йўналишлар бир-бири билан узвий боғланган тизим тусини олди.

Табиатга меҳр мактабдан бошланади

Ўзбекистонда сўнгги йилларда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масаласи экологик тафаккурни тўғри шакллантириш ва экологик маданиятни юксалтириш вазифасига айланди. Айниқса, охириги ўн йил ичида экологик ислохотлар янги босқичга чиққани фонида соҳани тартибга солишдаги энг муҳим қадамлардан бири 2025 йил 15 майда

одатлар орқали шаклланади. Бу ерда онгдagi ўзгариш жуда муҳим: ҳар йили ўтказилаётган кўчатларга шунчаки даракт эмас, балки шаҳар экотизимининг бир қисми, ҳаво сифатини яхшилайдиган, ҳароратни юмшатадиган ва инсон саломатлигига таъсир кўрсатадиган табиий бойлик сифатида қаралмоқда.

Экологик маданиятни баҳолаш учун баъзан оддий бир саволнинг ўзи кифоя: инсонлик чиқиндиларга муносабати тўғри йўлга қўйилганми? Ўзбекистонда чиқиндилар билан ишлаш соҳасида ҳуқуқий ва институционал ислохотлар кечмоқда. Хусусан, 2019-2028 йилларга мўлжалланган қаттиқ маиший чиқиндилар билан боғлиқ ишларни амалга ошириш стратегияси тасдиқланган.

Концепция эса бу йўналишни аҳолининг кундалик одатлари билан боғлайди. 2025 йилдан бошлаб ҳар ой “Маҳаллани чиқиндилан холи ҳудудга айлантирамиз” широри остида акция ва тарғибот тадбирларини ўтказиш белгиланган.

Шунингдек, чиқиндиларни қабул қилиш, саралаш, қайта ишлаш ва улардан энергия олиш билан шугулланувчи корхоналар ҳақидаги маълумотларни жамоатчиликка очиш чоралари ҳам назарда тутилган. Демак, вазифа фақат “кўчани ифлос қилманг”, деган қадриқсиз билан чекланмаётган. Масаланинг иккинчи томони чиқиндини бошқариш инфратузилмасини такомиллаштириш, саралаш ва қайта ишлаш имкониятларини кенгайтириш, фуқаронинг экологик масъулиятини иқтисодий ва ижтимоий механизмлар билан уйғунлаштиришдир.

Муҳофаза — умуммиллий вазифа

Ўзбекистондаги ислохотларнинг энг муҳим истиқболларидан бири “жазодан кўрқиб табиатни асраш” моделидан “табиатни асраш зарурлигини англаб яшаш” моделига ўтишдир. Экологик маданиятни юксалтиришда давлат қарорлари ва қонунлар қанчалик муҳим бўлмасин, ҳақиқий ўзгариш инсоннинг кундалик ҳаётида намоён бўлади.

Миллионлаб инсонлар бир хил экологик одатга амал қилса, у миллий экологик маданиятга айланади. Шу маънода, маҳалла институтининг роли катта. Экологик маданият, энг аввало, инсоннинг ўз уйи, кўчаси, маҳалласи ва иш жойида қўйилади.

2026 йилдаги экологик тадбирларда маҳаллаларда ободлиқни таъминлаш, дарактларни ноконуний кесилишнинг олдини олиш ва чиқиндилар билан боғлиқ ҳуқуқбузарликларни бартараф этишга қаратилган ишлар давом эттиришмоқда.

Мамлакатимизда экологик сиёсатнинг мазмунини кенгайтириб бормоқда. Илгариги тасаввурда экология кўпроқ табиатни муҳофаза қилиш, даракт экиш ёки чиқиндини тозалаш билан боғланган бўлса, энди у таълим, шаҳарсозлик, иқтисодиёт, тадбиркорлик, жамоатчилик назорати, очик маълумотлар ва фуқаролик масъулияти билан уйғунлашмоқда. Энг муҳими, экологик масала инсоннинг онги ва турмуш тарзига кириб бормоқда. Мактабдаги экологик тарбия, “Яшил макон” умуммиллий лойиҳаси, чиқиндиларни саралаш, “яшил” технологияларни рағбатлантириш, жамоатчилик эшитувлари ва очик экологик маълумотлар — буларнинг барчаси бир мақсадга хизмат қилади: табиатни муҳофаза қилишни алоҳида бир идоранинг вазифаси эмас, балки бутун жамиятнинг умумий қадриятига айлантириш.

Бугун екилган бир нихол, тежалган бир литр сув, сараланган бир килограмм чиқинди ёки муҳофаза қилинган бир туپ даракт келажак учун қолдирилаётган оддий, аммо қимматли мерос. Шунинг учун экологик маданиятни юксалтириш аслида табиат ҳақида

эмас, инсоннинг келажак олдидаги масъулияти ҳақидаги масаладир.

Янги Ўзбекистондаги экологик ислохотларнинг энг катта натижаси — табиатни асраш қонун талаб қиладиган мажбуриятдан жамиятнинг ички эҳтиёжи ва миллий қадриятга айланмоқда. Ана шунда барқарор тараққиёт ҳар бир инсоннинг кундалик ҳаёт тарзига кўчади.

“Яшил” энергия — келажак энергияси

Жаҳон иқтисодиёти фаол тарзда “яшил” тараққиёт тамойилларини жорий этишга киришмоқда. БМТ Барқарор ривожланиш мақсадларида ҳам бу ўз ифодасини топган. Ўзбекистон эса 2019 йилдаёқ “Яшил иқтисодиёт”га ўтиш стратегиясини қабул қилди. Яъни биз Марказий Осиё давлатларидан биринчи бўлиб “яшил иқтисодиёт”га ўтиш йўлини танладик. Бунинг натижаси эса аллақачон мамлакат иқтисодиётида, халқимиз ҳаётида бўй кўрсатмоқда.

Энергетика вазирлиги маълумотларига кўра, Ўзбекистонда кўш ва шамол электр станциялари томонидан биргина 2026 йил бошидан буён ишлаб чиқарилган электр энергияси ҳажми 6 миллиард киловатт-соатга етган. Бу ўтган йилнинг мос давридагига нисбатан 24,3 фоиз кўдир. Яъни йилларгача мамлакатимизда “яшил” энергетика улуши нолга тенг бўлган бир вазиятда бу ҳар қанча мақтанишга арзийдиган кўрсаткич эмасми?!

Мамлакатимизда қайта тикланувчи табиий ресурслардан фойдаланиш тобора кенгаймоқда. Бу йўналишда ҳам янгидан янги имкониятлар эриши очилмоқда. Кичик ва микро ГЭСлар орқали электр энергияси олиш борасидаги саъй-ҳаракатларнинг аллақачон натижа кўрсатмоқда. Бугунги кунда 64 та лойиҳа ишга туширилиб, уларнинг жами қуввати 41,6 мегаваттга етган. Бу йўналишда ҳам режалар улкан.

2030 йилга қадар кичик ва микро ГЭСлар қувватини 204,8 мегаваттга етказиш ва йилга 620 миллион киловатт-соат экологик тоза электр энергияси ишлаб чиқариш режалаштирилган. Бу эса 350 мингта хонадонни “яшил” энергия билан таъминлаш, ҳар йили 187 миллион куб метр табиий газни тежаш ва атмосферага 311 минг тонна карбонат ангидрид чиқарилишининг олдини олиш имконини беради.

Бу рақамлар ортида халқимиз фаровонлиги, табиий бойликларимизни асраб-авайлаш ва келажак авлодлар олдидаги масъулиятимиз мумкин. Зотан, бугун қурилаётган ҳар бир кичик ГЭС — эртанги кунга қўйилган сармоя. Бугун тежалган ҳар бир табиий ресурс — келажак авлодга қолдирилган бойлик. Бугун ишлаб чиқарилган тоза энергия — фарзандларимиз учун мусалфо муҳит ва фаровон ҳаёт демак.

Шу маънода, “яшил” энергия соҳасидаги ислохотлар нафақат энергетик лойиҳа, балки иқтисодий барқарорлик, экологик хавфсизлик ва келажак тараққиётга хизмат қилдиган стратегик аҳамиятга эга ташаббуслардир.

Довуларлар аро собит йўл

Бугунги дунё оғир ва мураккаб синовлар палласини бошдан кечирмоқда. Геосиёсий зиддиятлар кескинлашган, савдо урушлари ва протекционизм авж олган, глобал таъминот занжирлари узилиб, инфляция ҳамда иқтисодий депрессия кўпплаб давлатларнинг ноаниқлик исканжасига солиб қўйган бир даврда яшаямиз. Ҳатто етакчи давлатларнинг иқтисодиёти ҳам ўсиш суриятини сақлаб қолиш учун жон-жаҳди билан курашмоқда. Айнан шундай нотинч шароитда бир давлат довуллари аро собит турибди бу — янги Ўзбекистон.

Бу собитлик тасодиф эмас. У юртимизда юритилаётган аниқ мақсадли, прагматик ва инсон қадрини марказга қўйган сиёсатнинг табиий, қонуний самарасидир. Ташқи дунё қанчалик нотинч бўлмасин, ички тараққиётнинг изчиллиги ана шу сиёсатнинг темир мантингидир.

Ушбу ҳақиқатнинг энг ёрқин исботини биз мустақиллигимизнинг 35 йиллиғи арафасида яна бир бор кўрдик. 25 август куни мамлакатимизнинг барча ҳудудларида бир вақтнинг ўзида 163 та йирик объект ишга туширилди.

Умумий қиймати қарийб 50 триллион сўмлик 72 та йирик саноат ва сервис лойиҳаси ҳамда 91 та ижтимоий соҳа объекти халқимизга байрам ҳисобида сифатида тақдим этилди. Бу лойиҳалар ҳисобига 15 мингта янги иш ўрни яратилиб, бюджетга ҳар йили қўшимча 1 триллион сўм тушум тушиши таъминланади.

Бу рақамлар ортида қуруқ статистика эмас, миңглаб оилаларнинг оддий, ўн миңглаб инсонларнинг умиди, бутун бир халқнинг эртанги кунга ишончи турибди. Тадбир

айнан шу боис қуруқ маросимга эмас, том маънодаги умумхалқ шодиенасига айланди.

Бугунги ютуқларнинг илдизини англаш учун ортда қолган ўн йилга назар солиш кифоя. Шу давр ичида иқтисодиётимиз ҳажми 2,5 баробардан зиёд ошди. Тармоқларга 160 миллиард доллар хорижий инвестиция жалб этилиб, умумий қиймати 76 миллиард долларлик 2163 та йирик саноат лойиҳаси ишга туширилди, қарийб 6 миллион юртдошимиз доимий иш ўрни билан таъминланди. Президентимиз таъбири билан айтганда: “Сўнгги ўн йил мамлакатимиз тарихида янги уйғониш даври — Учинчи Ренессанс пойдеворини қуриш босқичи сифатида абадий муҳрланди”.

Энг муҳими, бу ўсишнинг сифати тубдан ўзгармоқда. Ўзбекистон ҳомашё сотувчи давлатдан уни чуқур қайта ишлаб, тайёр маҳсулотни жаҳон бозорига олиб чиқадиган иқтисодиётга изчил ўтмоқда.

“Биз ҳомашё экспорт қилган давлатдан уни чуқур қайта ишлаш занжир асосида тайёр маҳсулотни жаҳон бозорига олиб чиқадиган иқтисодиётга ўтгямиз. Энг муҳими, янги корхоналар билан бирга замонавий технологиялар, янги касблар ва юқори малакали иш ўринлари ҳам пайдо бўлмоқда”, деди давлатимиз раҳбари. Бу ресурсга қарамликдан билим ва технологияга таянган иқтисодиётга ўтишнинг аниқ, стратегик йўналишидир.

Қувонарлиси, тараққиётнинг табиат билан уйғунлигига қаратилган эътибор. Бугунги лойиҳалар орасида “яшил” энергетиканинг салмоғи ортиб бормоқда. Қорақалпоғистонда 200 мегаваттли шамол электр станцияси ва 100 мегаваттли энергия сақлаш тизими ишга туширилди, Сирдарё вилоятида 1573 мегаваттли қувват барпо этилди, Навоийдаги янги энергетика лойиҳалари йилига 657 миллион киловатт-соат электр энергияси ишлаб чиқаради. Бу иқлим ўзгариши ва ресурс тақчиллиги глобал муаммага айлانган асрда келажак авлодлар олдидаги масъулиятни теран англашнинг амалий ифодаси, барқарор тараққиёт фалсафасининг реал натижасидир.

Прагматик сиёсатнинг инсонийлик ўлчови ижтимоий соҳада янада ёрқин намоён бўлади. Президентимиз таъкидлаганидек, бугунги лойиҳаларни фақат инвестиция ва экспорт кўрсаткичлари билан ўлчаш тўғри бўлмайди. Янги ўқув йили арафасида 36 та боғча, 43 та мактаб, 7 та олий таълим муассасаси ва 3 та шифохона фойдаланишга топширилди. Янги Тошкентда 10 гектар майдонда барпо этилган Янги Ўзбекистон университети 7 минг, Қаршидаги замонавий университет эса 3 минг талабани қучоғига олади. Гарвард университети билан ҳамкорликда Ректорлар мактаби иш бошлади, 1 октябрдан Сунъий интеллект институти фаолият юритади, замонавий Миллий кутубхона илм-маърифат маскани сифатида эшик очди. Фарғонадаги янги тиббиёт муассасаси эса йилга 60 минг беморни даволаш имконини беради.

Мана шу прагматик сиёсатнинг асл моҳияти ҳар бир қарорни инсон фаровонлиги ва юрт ободлиғи мезони билан ўлчашдир. Давлатимиз раҳбари бежиз таъкидламадики, “Сиз киритаетган ҳар бир инвестиция Ўзбекистон келажатининг пойдеворини мустаҳкамлайди. Сиз яратаетган ҳар бир иш ўрни оилалар фаровонлигига хизмат қилади... Сиз экспорт қилаетган ҳар бир товар Ўзбекистоннинг жаҳон бозоридagi рақобатбардошлигини оширади”. Бу сўзларда тараққиётнинг пировард мақсади — инсон, унинг қадри ва фаровонлиғи мумкин.

Дунё нотинч, келажак ноаниқ бўлган бир паллада бир ҳақиқат кундек равшан: собит йўл, изчил сиёсат ва аниқ мақсад — булар қарра-қарра самара беради. Ўзбекистон 35 йил аввал қўлга киритган мустақиллигини бугун янги мазмун, янги марралар билан бойитмоқда. У энди фақат байроқ ва чегара эмас, балки ҳар бир фуқароннинг муносиб ҳаёти, ҳар бир хонадоннинг тўқин дастурхони, ҳар бир ёшнинг порлоқ келажакга демакдир.

Юрт мустақиллигининг ҳар бир йили, ҳар бир куни бизга бир ҳақиқатни эслатади: келажак авлодлар олдидаги масъулият фақат яхши ниятлар билан эмас, аниқ қонун, аниқ мажбурият ва унинг сўзсиз ижроси билан таъминланади. Табиатга муносабат — жамиятнинг ҳуқуқий маданияти кўзгуси. Қонун устувор жамиятадагина инсон ҳам, табиат ҳам муносиб ҳимоя топади.

Довуларлар аро собит турган бу юрт Учинчи Ренессанс сари ишонч билан ойдимламоқда. Бу йўлдаги энг буюк куч эса Президентимиз ва 40 миллион нуфусли халқимизнинг ягона мақсад йўлидаги бирдамлигидир. Биз халқ вакиллари ҳам, албатта, бу йўлда нафақат ишончли ҳамроҳимиз, балки ислохотларнинг жадал амалга оширилишида давлат идоралари ва халқимиз билан ҳамжиҳатликда амалий ишлар қилиш, қонун, қарор ва фармонлар ижросини сифатли бажарилишида масъулмиз.

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz.uz_news

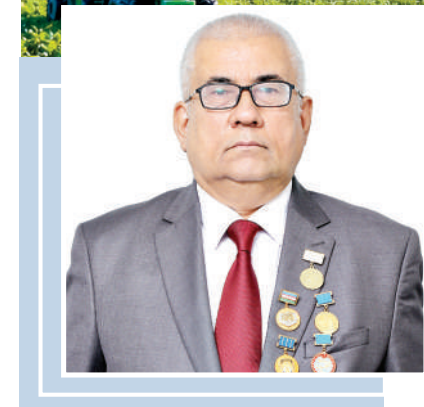

yuz.uz_news

Иқтисодий эркинлик индексида Ўзбекистон 14 поғона юқорилаб, 184 давлат орасида 86-ўринни эгаллади. Республикамиз 60,3 балл билан биринчи маротаба “ўртача эркин” давлатлар қаторига кирди. “Аёллар, бизнес ва қонун” индексида 43 поғона юқорилаб, 190 давлат орасида 48-ўринни эгаллади.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

ИҚТИСОДИЙ ФЕНОМЕНИ

Шухрат РЎЗИНАЗАРОВ, Конституциявий суднинг бўлим бошлиғи, юридик фанлар доктори, профессор

“Жаҳондаги вазият қанчалик мураккаб бўлмасин, ўтган ярим йилда иқтисодиётимиз 8,5 фоиз ўсди. Нуфузли Fitch ва Moody’s халқаро рейтинг агентликлари мамлакатимиз суверен кредит рейтингини бир поғона яхшилади. Жаҳон банкининг инвестиция ва ишбилармонлик муҳити тўғрисидаги ҳисоботида Ўзбекистон етакчи давлатлар қаторидан жой олди. Бугун мамлакатда 1,2 миллион нафардан иборат бизнес ҳамжамияти шакллангани, сўнгги беш йилда тадбиркорликини қўлаб-қувватлашга қаратилган 84 та қонун ва 861 та фармон ҳамда қарор қабул қилингани бежиз эмас. Бу рақамлар давлат тадбиркорни миллий тараққиётнинг ҳаракатлантирувчи кучи сифатида қўраётганини аққол ифода-лайди. Бугун сизлар билан мулоқот қилиб, бир нарсасга амин бўлдим. Мамлакатимизда замонавий фикрлайдиган, ўз бизнесини кенгайтириш учун янгичилка интилаётган янги авлод тадбиркорлари шаклланмоқда. Бу эса юртимизнинг эртанги куни ва тараққиёти учун жуда катта куч ва ишонқдир. Ҳеч қачон олдинга интилишдан, ўсишдан, ривожланишдан, янгилек қилишдан тўхтаманг! Сизларнинг ортингизда доимо қўлаб-қувватлайдиган кучли давлат, ҳуқуқ ва манфаатингизни ҳимоя қиладиган қонун, ташаббус ва мақсадларингизни рўёбга чиқаришда елкадош бўлган Президент бор”, дея давлатимиз раҳбари яқинда бўлиб ўтган тадбиркорлар билан очик мулоқотда таъкидлаган эди.

Мустақиллигимизнинг шонли ва шарафли 35 йиллик тарихи, аввало, миллий давлатчиликни мустаҳкамлаш, инсон қадрини юксалтириш, иқтисодий салоҳиятни ошириш ва халқ фаровонлигини таъминлаш йўлидаги улкан мақсадларни рўёбга чиқариш давридир. Бундай мақсадлар илм-фан тадбиркор-чемпионлар уйғунлигини муштарак ифода-лайдиган, Президентимиз томонидан кашф этилган, илм-фан ютуқларига асосланган таълимот изчил ижтимоий давлатни барпо этишга йўналтирилган Учинчи Ўйғонишнинг янги тараққиёт моделидир. Турли тиллардаги лугавий ва этимологик таҳлил нуктаи назардан ёндашилганда “чемпион” сўзи ўзбек тилига халқаро атамашуносликдан кириб келган бўлса-да, ўзбек мумтоз ва халқ тилида унинг муқобили “али”, “пахлавон” ёки “саркор” (бошқарувчи, етакчи) тушунчаларига тўғри келади. Тадбиркорни “чемпион” дейиш иқтисодий майдонда енгилмас, ўз соҳасида доврүк қозонган ва бошқаларни ортидан эргаштирувчи “иқтисодий пахлавон”ни англатади. “Чемпион” сўзи келиб чиқишига кўра лотинча “сampуs” (майдон, кураш майдони) ва кейинчалик ўрта асрлар француз тилидаги “champion” (жанчи, ўз шарафи ва ўзгалар ҳуқуқни учун майдонда курашувчи рицар)

Худудлар ҳаёти

Бағдод туманидаги Мирзаобод қишлоғи аҳолиси қафдтек ердан ҳам унумли фойдаланади. Улар асосан қаламписр экади. Маҳаллада маҳсулотни курийтиш, қадоқлаш тармоқлари фаолиятини йўлга қўйган ташаббускорлар кўп.

Эрта кўкламда ерга қадалган уруғ кеч кузга қадар ҳосил беради. Мухими, қалампир қўшилган киймати занжири яратувчи экспорт-боп маҳсулотлар қаторидан жой олди. Шу қишлоқда туғилиб камолга етган Абдурозик Ҳамидов қалампир етиштириш, курийтиш, қайта ишлаш йўналишида тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйган миришкорлардан. Унинг сайё-ҳаракати билан қурилган корхонада ўндан ортиқ доимий иш ўрни очилган. Тадбиркор томорқачи ва фермер хўжаликлари билан маҳсулот экиш, етиштириш, сотиб олиш ва қайта ишлаш йўналишида мустаҳкам ҳамкорлик ўрнатган. Айни кунда ҳар ойда 20 тоннадан ортиқ маҳсулот қайта ишланиб, пешма-пеш истеъмолга чиқариляпти.

— Илгари ҳам қалампир экардик. Аммо маҳсулотни эркин сотиш учун бозор ҳам, рақобат ҳам йўқ эди, — дейди яқка тартибдаги тадбиркор Абдурозик Ҳамидов. — Тайёр маҳсулотни қолларга солиб, ҳафтабел бозорларда қолиб кетардик. Сифатини йўқотган маҳсулотнинг бозори касод бўларди. Энди бу борадаги иш юритиш тизими ўзгарди. Деҳқончилик билим, кўникама ва изланишлар маҳсули эканини аглаб етдик.

Қалампирни қайта ишлаш тармоғида иш қизиган. Махсус ускуналарда майдаланган маҳсулот қадоқланиб, ички ва ташқи бозорларда сотилмоқда. Бугун Мирзаободнинг қалампирларини Россия, Туркия, Грузиядан ҳам топиш мумкин. Шу кунларда тайёр маҳсулотнинг бир килоси икки доллардан сотилмоқда. Бу ўрта ҳисобда йилига 300 тонна маҳсулот ва 600 минг долларлик экспорт дегани. Бу ерда талабга кўра, майдаланган қалампирнинг “аччиқ”, “жузда аччиқ”, “ширин”, “хушбўй”, “зираворли” каби ўнлаб тури тайёрланади.

— Томорқамизга қалампир экиб кам бўлаётганимиз йўқ, — дейди миришкор деҳқон Одилжон Пўлатов. — Мухими, маҳсулотнинг ҳаридори бор. Эрта кўкламда серҳосил кўчат етказиб бериш, керакли маблағ, техникалар билан таъминлаш ҳам йўлга қўйилган. Меҳнатдан келаётган даромад салмоғи яхши. Бу йилги мавсумда 25 сотихга “Кўкдан қалампир” навидан эдик. Ҳосил чўғи бўлди. Айни кунда қизариб пишганларини териб ола бошладик. Маҳсулотнинг бир килоси ҳўл ҳолатда улгурчи нарҳда 25-30 минг сўмдан сотияпти. Мавсум давомида ўрта ҳисобда 3 тоннадан ортиқ ҳўл қалампир етиштирамиз. Бу қарийб

кенагашининг наватбади йиғилишида таъкидланганидек, мамлакатимиздаги ислохотлар натижасида жорий йилнинг ўтган даврида қатор халқаро рейтинг ва индекс-ларда Ўзбекистоннинг ўрни яхшилланган. Жумладан, Иқтисодий эркинлик индексида Ўзбекистон 14 поғона юқорилаб, 184 давлат орасида 86-ўринни эгаллади. Республикамиз 60,3 балл билан биринчи маротаба “ўртача

эркин” давлатлар қаторига кирди. “Аёллар, бизнес ва қонун” индексида 43 поғона юқорилаб, 190 давлат орасида 48-ўринни эгаллади. Ўзбекистон гендер тенглик соҳасида муҳим ҳуқуқий ислохотларни амалга оширган давлатлар қаторига киритилиб, аёлларнинг иқтисодий фаолиятини қўлаб-қувватлаш йўналишида етакчи беш (Марказий Осиёда биринчи, Европада учинчи) давлат қаторидан ўрин олди.

лият тури сифатида эмас, балки мамлакат тараққиётининг муҳим ҳаракатлантирувчи кучи сифатида қаралаётганини аглади.

2026 йил 5 август куни халқаро рейтинг ва индекслар билан ишлаш бўйича республика

Давлатимиз раҳбарининг Хивадаги мулоқоти тасдиқий воқеа эмас. У беш йиллик очик мулоқотлар давомида шаклланган давлат — тадбиркор шериклик муносабатларининг янги сифат босқичини ва камдан-кам

давлатларда кузатиладиган ислохотчи ижтимоий давлат феноменини ифодаляйди. Мулоқотда сўзланган нутқ халқаро миқёсда ҳам қизгин эътирофга ва муҳокама мавзусига, бизнес ҳамжамиятининг катта қизиқишига сабаб бўлаётгани бежиз эмас.

Зеро, халқимизда “Меҳнат қилган — элда азиз”, “Хунарли киши хор бўлмас” каби пурмазо ҳикматлар бор. Бугун бу ҳаётий

ҳақиқат халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этилган норма ва принципларига ҳамда янги тахрирдаги Конституциямизнинг асл инсонпарварлик моҳиятига ҳамохандир. Айниқса, меҳнат қилиш ҳуқуқи, хусусий мулк дахлсизлиги, тадбиркорлик фаолияти эркинлиги кабилар жамият тараққиётининг конституциявий қадриятдир.

“Мўъжизавий тараққиёт” деганда жуда қисқа тарихий даврда мамлакатнинг иқтисодиёти, технологияси, инсон капитали ва ижтимоий институтлари кескин юксалиб, тараққиёт траекторияси одатий тадрижий ўсишдан сезиларли даражада фарқ қилиши тушунилади. Масалан, Япония мўъжизаси, Жанубий Кореянинг Ханган мўъжизаси, Сингапур мўъжизаси, Хитойнинг иқтисодий юксалиши кабилар бунинг аққол миносилидир. Агар бу тушунчани “тадбиркор чемпион бўлса, мамлакат ҳам чемпион бўлади” тезисига назарий асос қилиб олсак, бу ҳам таъсирчан чуқур илмий методологияга асосланган деган хулосага келиш мумкин. Бунинг том маънода, янги Ўзбекистоннинг чемпион тадбиркор моделидаги тараққиёт концепцияси деб тавсифласак бўлади.

“Бизнес старт”дан “бизнес чемпион”гача

Президентимизнинг “Тадбиркорнинг кичикдан — ўрта бизнесга, ўртадан — “чемпион”га айланиши энг катта қийматдир” деган концептуал ғояси шунчаки иқтисодий шиор эмас. Бу — халқаро ва хорижий амалиёт синовида ўтган янги Ўзбекистоннинг трансформациялаётган иқтисодий моделининг фалсафий, ҳуқуқий

ва стратегик пойдеворидир. Дарҳақиқат, стратегик нутқдаги “кичикдан — ўрта бизнесга, ўртадан — “чемпион”га айланиши” ғояси, назаримизда, оддий рағбатлантириш шиори эмас.

Давлатимиз раҳбари тақлиф қилётган “бизнес старт”, “бизнес лифт” ва “бизнес юксалиш” дастурларининг иқтисодий-ҳуқуқий аҳамияти ҳам айнан шунда. “Бизнес старт” тадбиркорлика кириш ҳуқуқини амалий таъминлашга йўналтирилган. “Бизнес лифт” ишлаб турган бизнеснинг ўсиш имкониятларини кенгайтиришга йўл очиб беради. Янги ўсиш босқичига ўтган тадбиркорлар учун “бизнес юксалиш” эса капитал, ташқи бозор ва инвестициявий муносабатларга киришни таъминлашга қаратилган. Айни шу маънода, ташаббускор ва таваккалчиликка асосланган тадбиркорлиқни амалий ошириш ҳуқуқи ва унинг чегараси энди фақат “бизнес қандай бошлаш мумкин?” деган савол билан чекланмаслиги керак. У “бизнес қандай қилиб барқарор, рақобатбардош ва глобал компанияга айланади?” деган саволга ҳам илмий-амалий жавоб бериши лозим.

“Сукут — розилик” формуласи

Президентимиз нутқининг энг катта ижтимоий-ҳуқуқий янгиллиги, шубҳасиз, тадбиркор ва давлат ўртасидаги муносабатларни ишонч, презумпция ва сукут сақлашга ҳамда профилактика тамойиллари асосида ислох қилишга қаратилган ташаббуслардир. “Тадбиркорнинг ҳақиқили презумпцияси” давлат назоратининг фалсафасини ва ҳуқуқий моҳиятини ўзгартаришга қаратилган. Халқимизда “Хато қилмоқ бордир, тузатмаслик ордир” деган мақол бор. Тадбиркорлик нуктаи назаридан бу мақолнинг моҳияти шундаки, бизнесда хато қилиш табиий, лекин ўша хатонинг тан олмаслиги ва вақтида тузатмаслик энг катта зарарга олиб келади.

Замонавий бизнес тилида бу мақолнинг маъноси “Fail fast, learn faster” (“Тез хато қил, ундан тезроқ сабоқ ол”) тамойилига жуда яқин. Энг кучли тадбиркорлар хато қилмайдиганлар эмас, балки уни тез аниқлаб, имкониятга айлантирадиганлардир. Шунинг учун инсон қадр ва манфаати нуктаи назардан ёндашганда хато қилган тадбиркорга молиявий жарималарни асосиз ва номутаносиб қўллаш уларнинг ташаббускорлигини бўғди. Таваккалчилик асосида бошланган мақсадли ишларига иштиёқини сусайтиради. Шу маънода, аввал назорат марказида “қонда бузилганми?” деган савол турган бўлса, янги модели ёндашувда унга “тадбиркорнинг ҳуқуқи ва қонуний манфаати қанчалик даражада таъминланди?” деган ҳақли савол туғилади. Бундай саволнинг мантикий асоси янги тахрирдаги Конституциямизнинг 20-моддасида назарда тутилган давлат органлари томонидан инсонга нисбатан қўлланалган ҳуқуқий таъсир чоралари мутаносиблик принципига асосланиши ва қонуларда назарда тутилган мақсадларга эришиш учун етарли бўлиши керак. Инсон билан давлат органларининг ўзаро муносабатларида юзга келадиган қонунчи-

ликдаги барча зиддиятлар ва ноаниқликлар инсон фойдасига талқин этилади деган инсонпарварлик нормасига таъинилади. Бу инсон қадрли олий қадрият бўлган ижтимоий, ҳуқуқий давлатнинг муҳим белгисидир. Тақлиф қилинаётган “биринчи хато учун — огоҳлантириш” қондаси ҳам жазоловичи эмас, превентив (олдини олишга қаратилган, яъни бирор салбий оқибат ёки ҳуқуқбузарлик юз беришдан аввал унинг олдини олиш мақсадида қўриладиган чора ёки тадбир) ҳуқуқ моҳиятига асосланади. Тадбиркорга камчиликни тузатиш имкониятини бериш қонунбузарлиқни оқлаш эмас, аксинча, давлатнинг ҳуқуқий таъсир чорасини мақсадга мувофиқ ва мутаносиб қўллашдир. Бизнесга нисбатан ҳар бир текширув иқтисодий қийматга эга. Текширув тадбиркорнинг вақти, маблағи ва бошқарув ресурсини талаб қилади. Шу боис, давлат назоратининг қонунчилиги билан бир қаторда зарурлиги, мутаносиблиги ва тақорланмаслиги ҳам инсон қадрининг конституциявий ва фуқаролик ҳуқуқий мезонига айланиши керак.

Кичик бизнесга нисбатан айрим текширувларга мораторий қўйиш, тақрорий текширувларни бизнес-омбудсман назоратида олиш, судда тадбиркор фойдасига қарор чиққан ишларни асосси равишда юқори босқичларга олиб чиқишни чеклаш каби тақлифлар шу ҳуқуқий мантиқдан келиб чиқади.

Илм-фан, рақамли технологиялар ва тадбиркорлик

Мамлакатимиздаги ортга қайтмас ислохотлар моҳиятидан келиб чиқиб, янги устувор халқаро рейтинглар билан ишлаш рақамли тараққиётни жадаллаштиришда муҳим ўрин тутди. Хусусан, сўнгий интеллект соҳасини изчил ривожлантириш, рақамли технологияларни кенг жорий этиш ҳамда халқаро тавсиялар асосида мамлакатимизнинг ушбу йўналишдаги позициясини мустаҳкамлаш муҳим аҳамият касб этмоқда. Бу борада “Oxford Insights” халқаро таъкилотининг Ҳукуматнинг сўнгий интеллектга тайёргарлик индекси юритила бошлаган (2020 йилдан буюн кўрсаткичлар 33 поғона яхшиланди ва Ўзбекистон МДХда энг юқори натижага эришган мамлакатга айланди.

Давлатимиз раҳбарининг нутқидаги яна бир муҳим жиҳат шундаки, сўнгий интеллектга берилган эътиборни фақат технологик янгилек сифатида баҳолаш камлик қилади. У тадбиркорлик муносабатларининг субъекти эмас, балки янги рақамли ҳуқуқий муҳитни шакллантирувчи кўмакчига айланмоқда.

“Виртуал солиқ маслаҳатчиси”, сўнгий интеллект ёрдамчилари, корхоналар учун сўнгий интеллект ҳамкор, суперкомпьютер имкониятларидан фойдаланиш, илмий тадқиқот харажатларини қоплаш каби ташаббуслар тадбиркорлиқни рақамлаштиришнинг амалий кўринишидир. Аммо рақамли тадбиркорлиқнинг, жумладан, тадбиркор-инсон ва сўнгий интеллект ўртасидаги чегарани ақли тартибга солиш нуктаи назаридан миллий қонунчиликни шакллантириш, тизимлаштириш ва бирхиллаштириш билан боғлиқ масалалар ўз ечимини топиши лозим.

Янги тахрирдаги Конституциямизнинг 53-моддасида ҳар кимнинг илмий, техникавий ва бадийий ижоҳ эркинлиги, маданият ютуқларидан фойдаланиш ҳуқуқи қафолатланади. Интеллектуал мулк қонун билан муҳофаза қилинади. Давлат жамиятнинг маданият, илмий ва техникавий ривожланиши ҳақида ғамхўрлик қилади. Бу норма рақамли тадбиркорлик учун конституциявий замин яратди. Учинчи Ўйғонишнинг иқтисодий чемпиони шунинг учун фақат биронта ёки комплекс ишлаб чиқариш биносини қурган эмас, балки замонавий шартотда илмий ғояни рақамли технологияга, технологияни рақамли маҳсулотга, маҳсулотни миллий брендга, брендини глобал рақобат устунлигига айлантира оладиган тадбиркордир.

Реал ва рақамли бозорларда интеллектуал мулкни ҳимоя қилмайдиган ишбилармон миллий бренд ярата олмайдик. Экспорт бозориди қондилар ва техник регламентларни билмайдиган ишлаб чиқарувчи сифатли маҳсулот чиқарса ҳам бозорга қира олмаслиги мумкин. Шу боис, рақамли тадбиркорлик таълимининг янги мазмунини белгилаш вақти келди.

ҚАЛАМПИРНИНГ ШИРИН ДАРОМАДИ

Қалампир етиштириш, қайта ишлаш маҳалланинг ўзига хос драйверига айланмоқда. Тадбиркорларнинг ҳам режаси бисёр — ишлаб чиқаришини Европа стандартларига мослаштириш, бренд яратиби, экспорт географиясини янада кенгайтириш, қалампирчилик кластерини барпо қилиш, шу орқали кўпроқ оилани даромадли қилиш. Бу йўналишда дастлабки лойиҳа-

лар кулол ёймоқда. “Конизар — Матқулбол” кооперацияси ташаббус билан “Бир дала — бир маҳсулот” тамойили асосида 60 сотих ерда “Чили” навли қалампир етиштириляпти. Бундан ташқари, қўшни тумандаги томорқачилар билан серҳосил кўчатлар етказиб бериш, тайёр маҳсулотни эркин бозор нарҳларида сотиб олиш тизими жорий қилинган.

— Маҳалламиздаги олти юздан ортиқ хонадоннинг асосий тирикчилиги қалампирчиликдан, — дейди “Мирзаобод” маҳалла фуқаролар йиғини раиси Шавкат Қосимов. — Бугун маҳсулотни қайта ишлаш билан шугулланаётган 2 та йирик тадбиркорлик субъекти бор. Улар маҳалламиз аҳолисининг асосий қисмини иш, қўшмича даромад билан таъминляпти. Бундан ташқари, 50 дан ортиқ ишсиз ва миграциядан қайтган ёшлар, хотин-қизлар учун ажратиб берилган 31 гектар майдонда ҳам “Бир дала — бир маҳсулот” тамойили асосида қалампир етиштириш йўлга қўйилди. Бир гектар майдондан ўрта ҳисобда 20 тонна ҳўл қалампир териб олинади. Қутилётган хирмон салмоғига яраша даромад ҳам яхши.

Маҳаллалар деҳқончилик ва тадбиркорлиқнинг ўзига хос йўналишларига ихтисослашиб бормоқда. Натижада соҳалар ривожланиб, оддий қалампир ҳам сердаромад маҳсулотга айланди. Маълумотларга кўра, жорий йил январь-июнь ойларида хорижий мамлакатларга 1300 тонна қалампир экспорт қилинган. Бу ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 2000 тонна кўп. Шу фактнинг ўзиде маҳаллалардаги ихтисослашувнинг самардорлигини кўрсатади.

Расулжон КАМОЛОВ,

“Янги Ўзбекистон” мухбири

Таълим одимлари

Ўқув йили бошланиши истиқлол айёми билан бирга кечишида ўзига хос рамзийлик бордек туюлади доим. Шу маънода, бугун мустақиллигимизнинг 35 йиллиги ҳақида сўз юритар эканмиз, энг аввало, бу йилларда шаклланган янги авлод, уларни тарбиялаётган устозлар ва шу устозларни тайёрлаётган таълим тизими ҳақида ҳам ўйлашимиз мутлақо табиий, албатта. Зеро, миллат келажаги, биринчи гада, таълим-тарбия сифатига боғлиқ экани яхши аён. Кейинги йилларда ўқитувчи шахсига муносабат ўзгариши, меҳнати қадр топиб, касбий ўсиши учун кенг имкониятлар яратилаётгани эса, шубҳасиз, энг муҳим ижтимоий ўзгаришлардан биридир.

ЮТУҚЛАР ЯКУН ЭМАС, КЕЛГУСИ ИЗЛАНИШЛАР УЧУН БОШЛАНГИЧ НУҚТА

Азизбек ҲАСАНОВ,
Термиз давлат педагогика
институты ректори,
педагогика фанлари доктори,
профессор

Шиддатли давр устозлардан фақат дарс беришни эмас, изланиш, янгиллик яратиш, хорижий тилларни ўрганиш, замонавий технологияларни ўзлаштириш ва касбий маҳоратини мунтазам оширишни талаб этмоқда. Энг муҳими, бу талабларни бажариш учун барча ша-роитлар муҳайё. Мавжуд имкониятларнинг энг қимматли самараси эса ўз фикрига, мақсадига ва юксак салоҳиятга эга авлод шаклланаётганидир.

Мазкур жараёнда олий таълим, айниқса, педагогик таълим муассасаларининг ўрни алоҳида. Негаки педагогикага ихтисослашган олий таълим муассасаларининг асосий вазифаси миллат болаларининг фундаментал билимларни эгаллашида бош ролни бажарувчи мактаб ўқитувчиларини тайёрлашдан иборат. Демак, уларнинг фаолияти бутун мамлакат таълим даражаси, сифатида ҳам ўз аксини топади.

Айнан шу тамойил асосида умумтаълим мактаблари ва мактабгача таълим ташкилотларида Термиз давлат педагогика институтининг 20 та кафедраси филиаллари ташкил этилган. Бу олий таълимни мактабдан узоклаштирмаслик, бўлажак педагогнинг реал таълим муҳити билан боғлаш, профессор-ўқитувчи илмий изланишини амалиётдаги муаммолар билан ўйналантириш имкониятидир. Эндиликда бўлажак педагог мактабдаги ҳақиқий дарс жараёнини, ўқувчи билан ишлашни, педагогик муаммоларни амалий муҳитда кўроқда. Профессор-ўқитувчи эса илмий изланишларини реал таълим эҳтиёжлари билан боғлай олади.

Бугунги педагогнинг рақамли технологияларсиз тасаввур этиб бўлмайди. Шу сабабли институтда таълим жараёнини рақамлаштиришга тизимли ёндашилмоқда. Жумладан, 25 та базаларият йўналишидаги 622 та фан бўйича электрон ўқув контентлари базаси шакллантирилган. Магистратуранинг 22 та мутахассислиги бўйича 95 та фан кесимида ўқув-услубий материаллар электрон шаклда тайёрланган. Талабанинг мустақил таълимини назорат қилувчи mustaqil.terpfi.uz, профессор-ўқитувчи юкламасини бошқарувчи yuklama.terpfi.uz ҳамда таълим жараёнини реал вақт режимида кузатиш имконини берувчи monitoring.terpfi.uz каби платформалар жорий этилиши таълим бошқарувида рақамли ёндашув кучайиб бораётганидан дарак.

42 минг адабиёт ва 48 та компьютер билан таъминланган, кунлик 560 талаба қамровига

эга ахборот-ресурс маркази таълим сифатини оширишда қўл келяпти. Бундай тизимнинг энг муҳим жиҳати талаба билим олиш жараёнининг пассив иштирокчисидан мустақил изланадиган субъектга айланишида, дейиш мумкин. Бу эса эртанги мактаб ўқитувчиси учун гоё муҳим сифатдир.

Албатта, замонавий педагогнинг тайёрлаш учун худди шундай илмий муҳит зарур. Институтимизда юксак илмий-педагогик маҳорат, замонавий инновацион тафаккур ва янгича дунёқарашга эга профессор-ўқитувчилар фаолият юритиб, янги авлодни замон талаблари асосида тарбиялаш ва уларда илмий-ижодий салоҳиятини шакллантиришга муносиб ҳисса қўшаётир. Бу ерда илмий салоҳият сўнгги уч йилда 17 фойздан 38,1 фойзга ошди. Фан докторлари сони 2 нафардан 11 нафарга, PhD даражасига эга мутахассислар сони эса 10 нафардан 104 нафарга етди.

2025 йилда Scopus базасида институтимиз саҳифаси очилган бўлиб, бугунга қадар профессор-ўқитувчиларимиз томонидан Scopus ва Web of Science базаларида 116 та мақола чоп этилди. Олийгоҳда сўнгги йиллар давомида халқаро ва республика миқёсидаги 42 та анжуман ташкил этилгани эса илмий салоҳият билан уйғун равишда ҳамкорлик муҳити тобора яхшиланиб бораётганидан даролат.

Бу ерда педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори илмий даражасини берувчи илмий кенгаш тузилган. Ҳозир 9 та ихтисослик бўйича 40 таянч докторант, 11 фан доктори ва 265 мустақил изланувчи педагогиканинг долзарб

муаммолари устида илмий изланиш қилмоқда. Тадқиқотчиларнинг илмий нашрларини йўлга қўйиш мақсадида ОАК тасарруфига кирган “ТерДПИ илмий хабарномаси” журнали очилган ва уни хорижийнинг нуфузли электрон базаларига индексациялаш устида ишлаяпмиз.

Институтда “Логопедия”, “Экспериментал психология”, “Инкубация маркази”, “Кимё ва атроф-муҳит муҳофазаси” каби илмий-амалий лабораториялар ташкил қилинган ва бугунги кунда уларда “спин офф” очилмоқда. Бу педагогика институтининг оддий таълим муассасасидан илмий-педагогик марказга айланиб бораётганини кўрсатувчи муҳим белгибдир.

Профессор-ўқитувчиларимиз давлат грантлари ва халқаро дастурлар доирасидаги лойиҳаларда фаол қатнашмоқда. Талабаларнинг ҳам мазкур дастур ва лойиҳалардаги иштироки уларнинг касбий, илмий ва шахсий салоҳиятини юксалтиришга хизмат қилмоқда.

Институтда халқаро ҳамкорликка алоҳида эътибор қаратиляпти. Erasmus+, PRESETT-Accelerating English Language Learning in Central Asia, SES каби дастурлар доирасида ҳамкорлик йўлга қўйилган, хорижий олий таълим муассасаларидан 41 нафар профессор-ўқитувчилар ўқув жараёнига жалб этилган. Институтнинг 50 профессори ва 30 талабаси хорижий ОТМларга малака ошириш ва стажировкаларга юборилган.

АҚШ ва Россия билан ҳамкорликда TOEFL IBT ва iTEP, Туркия билан TRKI халқаро тил марказлари фаолияти йўлга қўйилгани бўлажак педагогларнинг халқаро таълим майдонига чиқиши учун муҳим имкониятдир. Халқаро сертификатга эга профессор-ўқитувчилар улуши 45 фойз, талабалар улуши эса 25 етгани мазкур саъй-ҳаракатларнинг амалий натижаси. Шунингдек, АҚШнинг SAT ташкилотига билан ҳамкорликда инглиз тилидан халқаро имтиҳонларни ташкил этиш йўлга қўйилиб, институт талабалари ва худуддаги ёшларнинг халқаро сертификат олиш имкониятлари кенгайтирилмоқда. Муассаса худудига замонавий талабаларга жавоб берадиган немис тили ўқув маркази ташкил этилиб, унинг моддий-техник базаси шакллантирилди.

Айни вақтда Термиз давлат педагогика институты 60 дан ортиқ хорижий олий таълим муассасаси ва халқаро ташкилот билан амалдаги меморандум ва ҳамкорлик келишувлари-га эга. Жумладан, Қозон федерал университети билан икки дипломли 1+1 қўшма дастур

хорижий олий таълим муассасалари, ташкилотлар ҳамда таълим соҳаси вакиллари билан учрашувлар ўтказилди. Бунинг натижасида институтга хорижлик талабаларни жалб қилиш бўйича тизимли ишлар йўлга қўйилиб, келгусида улар сонини янада ошириш бўйича амалий чоралар қўриляпти.

Бугунги кунда ёшлар сиёсатини фақат таълим бериш билан чегаралаб бўлмайди. Уларнинг қандай муҳитда яшаши, қандай қадриятлар асосида тарбияланиши, бўш вақтини нималарга сарфлаши, ўз истеъдодини қаред ва қандай намоён этиши ҳам катта аҳамиятга эга. Шу нуқтаи назардан, Термиз давлат педагогика институтда ёшлар билан ишлашга комплекс ёндашилмоқда. Таълим, маънавият, ижод, спорт, илм-фан ва ижтимоий фаоллик — барчасига яхлит умумийликда баркамол педагог шахсини шакллантирувчи ягона тизим сифатида қаралмоқда.

Институтда талабалар учун яратилаётган шaroитлар ана шу ёндашувнинг амалий тасдиғидир. Жорий йилда 1500 ўринли иккита замонавий ўқув биноси — жами 3000 ўринли ўқув мажмуаси ҳамда ҳар бири 400 ўринли бўлган иккита янги талабалар турар жойи фойдаланишга топирилди. Ётоқхоналарда замонавий ошхона ва маиший хоналар, кутубхона, тикувчилик хонаси, шахмат ва шашка хоналари, маънавият хонаси, фитнес зали ҳам ташкил этилди. Бу талабаларнинг ўз истеъдодини ривожлантиришга мўлжалланган яхлит муҳитдир.

Олийгоҳда маънавий-маърифий, интеллектуал, ижодий ва спорт йўналишларида ташкил этилаётган лойиҳалар ҳам натижадорлиги билан эътиборга лойиқ, “Заковат”, “Маърифат майдони”, “Талабалар театр студиялари”, “Қувноқлар ва зукколар” каби таловларнинг институт босқичлари “Ректор кубогини” доирасида ўтказилиб, талабаларнинг билим ва тафаккурини чархлаш, ижодий салоҳиятини юксалтириш, саҳна маданиятини, жамоавий ишлаш ва лидерлик қўникмаларини ривожлантиришга хизмат қилмоқда.

Албатта, интеллектуал салоҳият юқорилиги ўз самарасини бермоқда. Жумладан, 2 талабамиз Президент стипендиаси соҳиб, 7 нафари эса Навоий номи давлат стипендианти бўлишга эришган. Бошқа қатор номдор давлат стипендиаси соҳиблари ҳам талай. Сўнгги йилларда талабаларимиз томонидан халқаро фан олимпиадаларида 19 та медаль қўлга киритилди. Шулардан 1 таси олтин, 3 таси кумуш ва 15 таси эса бронза.

Мухтасар айтганда, биз аллақачон таълим миллатнинг эртанги қиёфасини белгилувчи стратегик куч эканини англаб етдик. Айниқса, сўнгги ўн йилликда бу қараш амалий мазмун касб этиб, устознинг макоми, ёшларнинг билим олиш имкониятлари, илм-фан ва олий таълимнинг жамиятдаги ўрни янги босқичга кўтарилди. Бу жараёнинг энг муҳим натижаси, эҳтимол, бунёд этилган бинолар ёки жорий этилган тизимлардан ҳам кўра чуқурроқ, яъни таълимнинг энг муҳим стратегик қудрат эканига бўлган ишончининг мустаҳкамланганидир.

Энди олдимизда шунчаки мавжуд натижаларни сақлаб қолтиш эмас, уларни янги босқичга олиб чиқиш, дунё миқёсидаги билим ва тажрибани миллий тараққиёт эҳтиёжлари билан ўйналантириш вазифаси турибди. Ўшбу улгусов вазифа педагогика олийгоҳлари зиммасига янада улкан масъулият юклайди. Термиз давлат педагогика институты учун ҳам бугунги ютуқлар маъиян марнанинг якуни эмас, аксинча, келгуси изланишлар учун бошлангич нуқтадир.

суғориладиган, лалмикор ва яйлов ерларини муҳофаза қилиш, унумдорлигини тиклаш, агрокимё муаммоларини ҳал этиш ҳамда углеродли деҳқончилик асосларини яратишга қаратилган.

Кўп йиллик илмий ва педагогик фаолиятимиз давомида “устоз-шогирд” аниъанасига таянган ҳолда қатор ижобий натижаларга эришдик. Ўттизга яқин монография, йигирмага яқин дарслик, ўқув қўлланма ёзилди. Тадқиқот натижалари хориждаги нуфузли нашрларда мунтазам ёришиб келинмоқда. Ўзгиррилиси, бу ютуқларнинг барчаси нафақат маҳаллий ва халқаро олимлар билан ҳамкорликда, балки иқтидорли ёшларимиз, докторант ва талабаларимизнинг фаол иштирокида

қўлга киритилди. Университетимизда ташкил этилган замонавий лабораториялар ва ёш олимлар тажриба майдонлари фан, таълим ва ишлаб чиқариш интеграциясини таъминлашда муҳим платформа бўлиб хизмат қилмоқда.

Президентимизнинг илм-фан ва таълим соҳасини ривожлантириш, хусусан, хотин-қизларнинг интеллектуал салоҳиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги кенг қўламли илохотлари биз — олимлар учун беқийс илҳом манбаидир. Бир пайтлар талабалар ўқийш даврини пахта даладарига ўтказган бўлса, бугун улар замонавий аудитория ва мукаммал лабораторияларда жаҳон андозалари даражасида таҳсил олмоқда.

Юксалиш палласи

ЭРТАМИЗ ЭГАЛАРИ КАМОЛОТИДА МУҲИМ ОМИЛ

Мактабгача ва мактаб таълими вазирлиги тақомиллаштирилган ўқув дастурини тақдим этди. Таълим мазмунини янгилашда мазкур дастур муҳим қадам саналади. Зеро, ундан кўзланган мақсад ўқувчиларни давр талабига мос, рақобатбардор, мустақил фикрлайдиган, билимли ва амалий қўникмаларга эга шахс сифатида тарбиялаш. Бунинг учун дастурда барча синф ўқувчиларига мўлжалланган аниқ мақсадлар белгиланиб, юқори халқаро стандартларга мослаштирилган. Миллий ўқув дастури синфлар ва таълим босқичлари ўртасидаги узвийликни, фанлараро боғлиқликни кучайтириб, асосий эътиборни билимларни реал ҳаётда амалий қўллашга қаратади.

Ўзбекистон таълим тизимида си-фатни оширишга қаратилган ушбу кенг қўламли ўқув дастури ислохоты яқинда бошланган, умумий қиймати 220 миллион АҚШ долларини ташкил этувчи СМАРТ-ЭД лойиҳасининг устурув йўналишларидан. Дастур устида қарийб икки йил 150 га яқин миллий ва 30 нафар халқаро мутахассис ишла-ди. Жараёнга бир неча халқаро ташки-лот, хусусан, ЮНИСЕФ ва Cambridge University Press & Assessment яқин-дан ёрдам берди. Республика таълим марказида барча фанлар бўйича энг малакали мутахассислар, амалиётчи ўқитувчилар, олимлар ва халқаро экс-пертлардан иборат ишчи гуруҳлари ташкил этилди.

260 дан ортиқ ишчи учрашув ва маслахатлашувлар ўтказилиши натижа-сида бошлангич таълим босқичи учун 17 та, таянч ўрта таълим босқичига 25 та ҳамда ўрта таълим босқичи учун 21 та фаннинг ўқув дастурлари рам-калари лойиҳаси ишлаб чиқилди. Илк бор барча фанлар бўйича миллий ишчи гуруҳлар халқаро экспертлар билан ти-зимли ва узлуксиз ҳамкорлик қилди.

— Cambridge ушбу дастурни тақо-миллаштиришда халқаро ҳамкорлардан бири сифатида иштирок этмоқда. Назаримизда, мазкур жараёнинг энг муҳим жиҳатларидан бири миллий ўқув дасту-ри мутахассислари ва ўқитувчиларнинг халқаро экспертлар билан яқиндан ҳам-корлик қилаётганидир. Бундай ҳамкор-лик ўқув дастурида маҳаллий тажриба билан халқаро илгор тажриба ҳамда да-лиллаларга асосланган ёндашувларнинг энг яхши жиҳатларини ўйналантириш имконини беради. Ишонимизки, тақо-миллаштирилган миллий ўқув дастури Ўзбекистондаги ўқувчиларнинг ҳаётга пухта тайёрланиши, зарур билим ва қў-никмаларни эгаллаши ҳамда келгуси-даги таълим ва иш фаолиятида муваф-фақият қозониши учун хизмат қилади.

Тақомиллаштирилган миллий ўқув дастури тўлиқ амалиётга жорий этил-са, қарийб 8 миллион ўқувчини қамраб олиши кутилмоқда. Дастур ўқувчилар-нинг когнитив, ижтимоий ва эмоционал ривожланишини қўллаб-қувватлайди. Уларни жадал ўзгариш бораётган дунё-да мустақил ҳаёт кечириш ҳамда замо-навий меҳнат бозорининг тобора ортиб

UNIVERSITY OF CAMBRIDGE

— Cambridge ушбу дастурни тақомиллаштиришда халқаро ҳамкорлардан бири сифатида иштирок этмоқда. Назаримизда, мазкур жараёнинг энг муҳим жиҳатларидан бири миллий ўқув дастури мутахассислари ва ўқитувчиларнинг халқаро экспертлар билан яқиндан ҳамкорлик қилаётганидир.

Соҳа етакчиларининг айтишича, аввал ҳам ўқув дастурларини тақомиллашти-риш жараёнига халқаро экспертлар жалб этилган. Бироқ бундай пухта ва тизимли ҳамкорлик барча фан ва синф-ларни тўлиқ қамраб олмаган.

ЮНИСЕФнинг Ўзбекистондаги Альберто Бианколи “Тақомиллаштирил-ган миллий ўқув дастури Ўзбекистон таълим тизимидаги туб ислохотларни ифодалайди. У ҳар бир ўқувчининг юқори таълим натижаларига эришиши-ни кўзда тутиб, ҳаёт, меҳнат фаолияти ва фаол фуқаролик учун зарур компетен-цияларни шакллантиришга хизмат қилади”, дея лойиҳани юқори баҳолади.

Cambridge University Press & Assessment ташкилотининг ўқув дасту-рлари департаменти директори си-фатида фаолият юритаётган Абиганл Барнетт эса миллий ўқув дастурини жамоатчилик муҳокамасидан ўтказиш жараёни ҳақида бундай деди:

бораётган талабларига тайёрлашга хиз-мат қилади.

Янгиланаётган миллий ўқув дас-турида шахсий, ижтимоий, фуқаролик, миллий ва умуминсоний қадриятлар билан бир қаторда танқидий ҳамда креатив фикрлаш, ҳамкорликда ишлаш, комму-никативлик, рақамли саводхонлик, эко-логик ва психологик саводхонлик ҳамда ижтимоий-эмоционал компетенциялар-ни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилади. Иқлим ўзгариши, яшил таъ-лим, саломатлик ва фаровонлик каби фанлараро кесилишувчи мавзулар ҳам бар-ча фанлар мазмунига сингдирилди.

Муҳокамалар 15 кун давом этади, вақт деярли якунланипти. Ўқитувчи-лар, ота-оналар ва барча маънафдор шахслар махсус платформа орқали ўз тақлиф ва мулоҳазаларини билдириб улгуради дея умид қиламиз.

Муножат МЎМИНОВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Дилдаги гаплар

Камтарона меҳнатларимга берилган бундай олий баҳо ва юксак эътибор қалбимда чексиз миннатдорлик туйғусини уйғотиш билан бирга Учинчи Ренессанс пойдеворини қийишда илм-фан ва таълим соҳаси вакиллари зиммасида қанчалик катта масъулият турганини янада чуқурроқ ҳис эттирди.

Бугун глобал иқлим ўзгариши оқибатида туپроқ деградацияси жаҳон миқёсида энг долзарб муаммолардан бирига айланди. Маълумотларга кўра, дунёдаги қиллоқ ҳўжалигига яроқли ерининг 33 фойзи деградацияга учраган бўлиб, ҳар йили сув ва шомол эрозияси, шўрланиш, озуқа

элементлари камайиши натижасида 12 миллион гектар унумдор ер фойдаланишдан чиқиб кетмоқда.

Жамоамизнинг барча фундаментал, амалий ва инновацион тадқиқотлари айнан ана шу глобал хавфга қарши курашиш, хусусан, деградацияга учраган

БИЛИМ ВА ТАЖРИБАМИЗНИ ОНА ЕРИМИЗНИ АСРАШГА САФАРБАР ЭТАМИЗ

Лазизахон ҒАҒУРОВА,
Ўзбекистон Миллий
университети профессори,
“Дўстлик” ордени соҳиб

Олдимизда ҳали бажарилиши лозим бўлган жуда муҳим вазифалар турибди. Иқлим ўзгариши шароитида озик-овқат хавфсизлигини таъминлаш, қуруқчилик ҳудудларда иссиқхона газлари чиқиндисини чеклаш, углерод мувозанатини баҳолаш орқали карбон полигонлари ва карбон фер-маларини ташкил этиш асосий йўналиш-ларимиздан.

Шунингдек, сунъий интеллект ва ра-қамли технологияларни тупроқшунос-ликка кенг жорий этиш ва самарали деҳ-қончилик усулларини амалиётга татбиқ қилиш бўйича изланишларимизни янада жадаллаштирамиз. Мустақиллигимиз-нинг култув байрами арасидада берилган бу юксак муқофот зиммамиздаги масъ-улиятни янада оширади. Мен ва шогирд-ларим бор билим ва тажрибамизни она заминимиз унумдорлигини асраш, юрти-миз аграр фанини дунё миқёсида муносиб тарғиб қилиш ва янги Ўзбекистоннинг мустаҳкам келажагини барпо этиш йўли-да сафарбар етамиз.

ЎЗБЕК ЗАМИНИДА ГУЛЛАГАН ЯПОН САКУРАСИ

Кунчиқар ўлкадан нималарни ўргансак бўлади?

Япония деганда кўз ўнгимизда дунёни технология мўъжизалари билан лол этган, тараққиёт долғаларига қарамай, миллий қадриятларини сақлаб қолган, қисқа муддатда обод ва маъмур давлат барпо қилган ўлка гавдаланади. Дарҳақиқат, меҳнаткашу миришкор, бунёдкору ижодкор, камтарину камсукум бу миллатдан жуда кўп жиҳатларни ўрганиш мумкин. Сиртдан қараганда, японлар ҳамма-ҳаммасига туғма хислатлари боис эришган деган янглиш хулосага келиш мумкин. Аслида эса... Келинг, асл ҳақиқатни Япония тараққиёт моделини бир қур таҳлил қилгач, мақоланинг хулосасида баён этайлик.

Олимжон ДАВЛАТОВ

Ҳаёт-мамот масаласи

Япониянинг бутуни ҳақида мақолаю ри-сола ўқиган муштарий, эҳтимол, бу фикри-мизни дафъатан қабул қила олмаслиги мумкин-дир, ammo ўтган асрнинг 80-йилларида кунчиқар ўлка таълим-тарбия борасида улкан муаммолар домида қолган эди. Муаллимлар-га нисбатан ҳурматсизлик, синфхоналардаги тартибсизлик, дарсдан бўйин товлash каби иллатлар бутун мамлакат бўйлаб тарқалган эди. Ўқувчилар ўртасида муштумзўрлик, но-раво муомала-муносабат кенг қўлоч ёйгани ҳам таълим-тарбия ислохотлар аҳволда экан-дан далолат беради. Боз устига, ўсмир-ларнинг ижтимоий масъулиятдан қочиши, шахсий манфаат ва бойликка ружу қўйиши, ҳою ҳавасларга берилиши оқибатида майда ҳуқуқбузарликлар кўпайиб кетган эди.

Улуғ маърифатпарвар адиб, ўзбек педа-гогиксининг оталаридан бири Абдулла Ав-лоний “Тарбия биз учун ё ҳаёт — ё мамот, ё нажот — ё ҳалокат, ё саодат — ё фалокат ма-саласидур”, деганда юз қарра ҳақ эди. Япон файласуфи Фукудзава Юкитининг “Мамлакат ҳуррияти ва шаънини муносиб ҳимоя қилмоқ учун, аввало, миллатнинг интеллектуал са-лоҳиятини ошириш керак” деган фикри ҳам Авлоний нуқтани назарига ҳамоҳангдир.

Таълим-тарбия миллат келажagini бел-гилловчи бош омил эканини теран англаган японлар бу жабҳада жиддий ислохотлар ўт-казишга киришди.

Биринчи навбатда, таълимга оид қонун-чилик меъёрлари тубдан янгиланди. Жумла-дан, 1947 йилдан амал қилиб келган таълим тўғрисидаги қонун жамоа руҳияти, ўзгалар-га ғамхўрлик, аънааналарни ҳурмат қилиш, худбинликини чеклаб, ҳалқсеварликини кучай-тириш тамойиллари асосида такомиллашти-рилди. Мактабнинг вазифаси шунчаки билим бериш эмас, балки масъулиятли, миллатсевар фуқарони тайёрлаш этиб белгиланди.

Иккинчидан, одоб-ахлоқ дарсларига жид-дий эътибор қаратилди. Жумладан, 2018-2019 йиллардан бошлаб “дотоку” (одоб-ахлоқ) их-тирийлиги машғулотдан мажбурий фанга айлан-тирилди. Энг муҳими, ушбу фаннинг мето-дикаси замон талаблари асосида янгиланди: болаларга “ёлгон гапирманглар” қабилдаги қуруқ вазъонлик, зерикарли дидактика ўр-нига реал ҳаётий вазиятлар (кейслар) асосида сабоқ бериш йўлга қўйилди.

Учинчидан, кенжа авлодга меҳнатсевар-лик фазилати сингдирила бошланди. Хусусан, “осокни” амалиёти доирасида ўқувчилар ўз мактаби, синфхоналарини тозалашга ода-тланди. Вазирнинг фарзанди ҳам, завод иш-чисининг фарзанди ҳам баб-баравар пешона тери тўкиш кўнликмасини ўзлаштирди. Бу-нинг ортидан япон мактабларида фаррошлар-га эҳтиёж қолмади.

Қонун, ахлоқ ва амалиёт уйғунлигида кўрилган чора-тадбирлар қисқа муддатда ўз мевасини берди. Мактабларда тартиб-интизом тикланди, таълим сифати юксал-ди, ўқувчилар орасида жиноятчилик камай-ди. Ҳозир Япония мактаб таълими дунёда энг юқори ўринлардан бирини эгаллайди. Ўқувчиларнинг саводхонлик даражаси деярли 100 фоизни ташкил этади. PISA тадқиқотларида япон ўқувчилари матема-тика, табиий фанлар ва ўқиш саводхонлиги бўйича доимий равишда кучли бешталиққа киради.

Япон футбол мухлислари жаҳон чемпио-натлари ва халқаро мусобақаларда ўйиндан сўнг стадион трибуналарини тозалаб кетиши билан тилга тушган. Бу одат ҳам яқин йил-ларда таълим-тарбия соҳасида амалга оши-рилган чоралар маҳсулидир.

Албатта, “Ҳар тўқинида бир айб”, деганла-ридек, Япония таълим муассасаларида кам-чиликлар ҳам талайгина ва биз бу тизимни идеаллаштириш фикридан йироқмиз. Аммо кунчиқар ўлка таълим ислохотлари борасида

маст ҳолда ухлаб қолиш ҳолатлари ҳам кўп учиради.

Давлат ва жамият бир ёқадан бош чиқар-ган ҳолда ушбу иллатларга барҳам бериш йўлида кенг кўламли чораларга киришди. Тозаликни таъминлаш мақсадида 2001 йилда маиший техникани қайта ишлаш тўғрисида-ги қонун қабул қилинди. Ноқонуний чиқинди-ташлаган жисмоний ва юридик шахсларга юз миллионлаб иена жарима, қамоқ жазолари жорий этилди. Чиқинди саралашни назорат қилиш полиция эмас, балки маҳалла кўми-таларига юкланди. Жамоат масканларида чекиш учун отнинг қалдасидек жарима та-йинланди. Нотўғри сараланган чиқиндини

кўрсатган ирода, жасорат, тизимлилик, масъ-улият, креативлик хусусиятларидан ибрат олиш лозим.

Сабр қилсанг, гўрадан ҳалво битар

Йўлингиз тушиб, Япониянинг Токио, Оса-ка, Нагоя каби шаҳарларига борсангиз, жа-моат жойларидаги тартиб-интизом ва ораста-ликини кўриб, ҳайратга тушишингиз аниқ. Бир неча ўн миллиони мегаполисларда кироий озодалик ва қойилмақом интизомни таъмин-лаш учун қанча ҳаражат, қанча ҳаракат қил-моқ керак?!

1970-йилларда Токиода “чиқинди уруши” деб ном олган ижтимоий можаро рўй берган: пойтахт туманлари бир-бирининг чиқинди-сини қабул қилишдан бош тортган. Одамлар-нинг кўча-кўйга кераксиз рўзгор анжомлари, телевизор музлаткичи каби эски буюмларни қилибдилмас ташлаб кетиши одатий ҳолга айланган эди. Оқибатда шаҳару қасабаларда чиқинди тоғлари ҳосил бўлган. 1981 йилда вокзаллар атрофида бир миллионга яқин но-соз велосипед ташлаб кетилган. Жамоат жой-ларида тамаки чекиш оммавий тус олган эди. Поезд ёки метрода баланд овозда сўхбатла-шиш, жанжаллашиш, жамоат транспортида

махсус стикер ёпиштирган ҳолда эгасига қай-тариш амалиёти йўлга қўйилди. Бу эса япон-ияликлар учун уятли ҳолат даражасига олиб чиқилди.

Қизиқ вазият шуки, японлар кўча тоза-лигини сақлаш учун чиқинди қутиларини кўпайтирмади, аксинча, камайтирди. Нати-жада одамларда чиқиндисини ўзи билан олиб кетиш ва саралаш масъулияти пайдо бўлди. Фаррошлар штати ҳам кескин қисқарди.

Кашандалик қатъий тартибга солинди: аҳоли гавжум жойларда кучли вентиляция тизими ўрнатилган махсус чекиш хоналари қилинди.

Ичимлик идишларини тўплаш тизимлаш-тирилди: автоматлардаги тешиқлар фақат идиш сигмига мос бўлгани пластик идиш-ларнинг 90 фоизидан ортигини дарҳол қай-та ишлаш заводига йўналтириш имконини берди.

Сирасини айтганда, чиқиндини саралаш маданияти ва жамоат назорати японларни энг интизомли табиат муҳофизлари — эколо-ларга айлантирди. Татсир ва таъсир чоралари орқали шаҳарлар ноқонуний қўйиб кетилган транспортдан бутунлай тозаланди. Япония шаҳарлари дунёдаги энг озода, мусаффо ҳу-дудлар рўйхатидан ўрин олди. Мегаполис-ларда ҳам кўчаларнинг ёғ туша ялағудек ҳолатда экани, ҳатто ариқ ва каналларда ба-лиқлар сузиб юриши... чиндан-да, ҳавас қил-са арзийдиган натижа!

Жамоат жойларида осойишталик ва ин-тизом ўрнатиш бўйича оқилона усуллар қў-лланди. Масалан, лингвистик муҳандислик усулига мувофиқ, мобил операторлар смар-т-фондаги “Овозсиз режим”ни “Одоб режими” деб ўзгартирди.

Тартиб-интизом ва маданиятни тарғиб этишда ОАВ ва санъат кучидан унумли фой-даланилди. Масалан, 2008 йилдан Токио мет-рополитенида “Илтимос, бундай хатти-ҳара-катларни уйингизда қилинг!” деган кампания доирасида ҳар ой янгиланадиган визуал пос-терлар туркуми эълон қилинди. Карикатура руҳидаги постерлар орқали бамисоли жа-мият аҳлига кўзгу тутилди. Жамоат назорати кучайиб, полицияга зарурат камайди. Пиро-вардида жамоат транспортда шовқин-сурон солиш, телефонда сўзлашиш ҳолатлари бу-тунлай йўқолди. Одамларда ўзгаларга ҳурмат хисси мустаҳкамланди. Дeyлик, бутун Япо-ния жамоат транспортдаги тирбанд вагонда йўловчининг сумкани орқасига осиб олиши, оёқларни ёйиб ўтириши, ҳўл соябонни очик ҳолда автобуста олиб чиқиши каби кичик ку-сурларга ҳам барҳам берилган.

Шу ўринда улут мутасаввиф Хожа Баҳоуд-дин Нақшбанднинг “Дил ба ёру даст ба кор” (Қалбинг Яратганда, қўлинг меҳнатда бўл-син) ҳикматиини ёдга олиш лозим. Нақшбан-дия тариқатининг тамал ғояси бўлишш ушбу ҳикмат воситасида ўз даврида жамиятда ти-ланчилик, тарки дунёчилик рад этилиб, ҳалол лўқма топиш ибодат даражасига кўтарилгани ҳолда ўзига хос инқилобий ислохот ўтказил-ган эди.

Японларга хайрихоҳ эканимиз сабаби нимада?

Ҳеч эътибор қаратганмисиз, биз Япония-га ўзгача ҳавас, айрича хайрихоҳлик билан қараймиз. Масалан, Германия ёхуд АҚШ эришган ютуқларни кўрганмишда қалби-мизнинг туб-тубида “Ҳар ҳолда улар Ғарб давлатлари” деган таскин-тасалли уйғонади. Аммо японлар эришган муваффақиятларни кўрганда “Буни биз ҳам қила оламиз, ахир, биз ҳам Шарқ вақилимиз” деган умидбахш фикр ўтади ҳаёлимиздан. Дарҳақиқат, ўзбек ва япон миллатлари ўртасида муштарак, уй-ғун жиҳатлар талайгина.

Бизда ҳам тозалик, озодалик илоҳий маж-бурият даражасига кўтарилган. Бу талаба-риоя эта олмаётганимиз — бошқа масала. Ота-боболаримиз ноннинг ушогини ҳам эҳ-тиётларан, егулик истеъмомини, энгил-ёш кийишми — ҳамма масалада исроф, уволдан ҳазар қилган. Кунчиқар ўлканинг “моттан-най” фалсафаси ҳам исроф, уволдан сақла-нишни тарғиб этади.

Бошқаларга юк бўлмаслик, ўзгаларда ташвиш уйғотмаслик (мейваку какенай) япон тарбиясининг ўзганини ташкил этади. Бу ўзе-б-кона андишага уйғун тушунчадир.

мансабдорларга кескин чоралар қўлланди. Шу тариқа япон мансабдорлари ҳодимларга қўлино овозини кўтариш одатидан воз кечди. Бошқарув ва раҳбарлик маданияти юксалди.

2016 йилда янги Ўзбекистонда “Халқ давлат идораларига эмас, давлат идоралари халққа хизмат қилиши керак!” деган талаб илгари сурилди. Бу — Япония тажрибасига муштарак, балки ундан-да кенгроқ тамойил.

Бу икки ҳаётбахш ёндашув бир-бирини тўл-дириши аниқ.

Кунчиқар ўлка зиёлиларини хавотирга со-лаётган яна бир жиҳатини айтиб ўтмасак бўл-майди. Глобаллашув жараёнининг кучайиши, Ғарб маданиятининг кириб келиши ортидан японлар ўз тарихий илдизлари, қадриятлари-дан узилиш хавфига рўбарў келди. Мамлакат ғарбона индивидуализм, истеъмолчилик кай-фиятининг кучайиши, оила институтининг заифлашувиға синтавийлик, буддавийлик таълимотлари ва адабиёт, санъат, маданият воситасида жавоб беришга интилоқда.

Кейинги вақтларда бизнинг жамиятимиз-да меҳнатга муносабат ўзгармоқда. Айрим ватандошларимизда жисмоний меҳнатдан уялиш, “Фарзандим қора ишда ишламасин” қабилдаги ёндашув, дейлик, фаррош ёки официантга нисбатан паст назар кузатилмоқ-да. Японияда меҳнат қилиш қўлб даражасига чиққан. Юқорида қайд этганимиздек, бола-лар мактабданок меҳнатга ўргатилади. Ҳатто пенсияга чиққан қариялар ҳам маошдан воз кечиб бўлса-да, жамият қорига ярайдиган би-рор фаолият билан шугулланади.

Шу ўринда улут мутасаввиф Хожа Баҳоуд-дин Нақшбанднинг “Дил ба ёру даст ба кор” (Қалбинг Яратганда, қўлинг меҳнатда бўл-син) ҳикматиини ёдга олиш лозим. Нақшбан-дия тариқатининг тамал ғояси бўлишш ушбу ҳикмат воситасида ўз даврида жамиятда ти-ланчилик, тарки дунёчилик рад этилиб, ҳалол лўқма топиш ибодат даражасига кўтарилгани ҳолда ўзига хос инқилобий ислохот ўтказил-ган эди.

Японларга хайрихоҳ эканимиз сабаби нимада?

Ҳеч эътибор қаратганмисиз, биз Япония-га ўзгача ҳавас, айрича хайрихоҳлик билан қараймиз. Масалан, Германия ёхуд АҚШ эришган ютуқларни кўрганмишда қалби-мизнинг туб-тубида “Ҳар ҳолда улар Ғарб давлатлари” деган таскин-тасалли уйғонади. Аммо японлар эришган муваффақиятларни кўрганда “Буни биз ҳам қила оламиз, ахир, биз ҳам Шарқ вақилимиз” деган умидбахш фикр ўтади ҳаёлимиздан. Дарҳақиқат, ўзбек ва япон миллатлари ўртасида муштарак, уй-ғун жиҳатлар талайгина.

Бизда ҳам тозалик, озодалик илоҳий маж-бурият даражасига кўтарилган. Бу талаба-риоя эта олмаётганимиз — бошқа масала. Ота-боболаримиз ноннинг ушогини ҳам эҳ-тиётларан, егулик истеъмомини, энгил-ёш кийишми — ҳамма масалада исроф, уволдан ҳазар қилган. Кунчиқар ўлканинг “моттан-най” фалсафаси ҳам исроф, уволдан сақла-нишни тарғиб этади.

Бошқаларга юк бўлмаслик, ўзгаларда ташвиш уйғотмаслик (мейваку какенай) япон тарбиясининг ўзганини ташкил этади. Бу ўзе-б-кона андишага уйғун тушунчадир.

шармандалиги бутун оиласига, у ишлайдиган жамоага ҳам тегади. “Уят — ўлимдан қаттиқ” деганларидек, номақбул хатти-ҳаракатни со-дир этган шахс учун жамоатчилик нафрати энг олий жазо саналади. Коррупция ёки огир жиноятлар билан боғлиқ ҳолатларни қўя ту-райлик, ҳатто мажлисга кечикиш каби узрли кўриладиган ҳолатларда ҳам япон мансабдор-лари, йирик компания раҳбарлари халқдан, ҳамкасбларидан бош этган ҳолда кечирим сў-раши одати ҳам айни шу “ҳажн” тушунчаси билан изохланади.

Бизда ҳам эл-юрт қаршисида шарманда бўлиш ўлимдан-да огир мусибат саналади. Биргина “Фалон ишни қилсанг, уят бўлади!” деган танбех, огоҳлантириш замирида анди-ша, орият ва номус туйғулари мужассам.

Бизнинг маҳалла бошқарувимиз ва япон-ларнинг “чонайкаи” тизими ҳам кўп жиҳат-дан бир-бирига мос келади.

Икки халқ ўртасидаги эгизак хислатлар, муштарак жиҳатлар ҳақида кўп ва ҳўб ёзиш мумкин. Қиссадан қисса шуки, биз милла-тимизга буткул бетона бўлган тажрибани ўрганиш ва тағбиқ этиш ҳақида эмас, балки ўзимизда мавжуд бўлган, муайян омиллар са-баб унутилган хислат ва фазилатларни қайта тиклаш ҳақида гапирмоқдамиз. Энг муҳими, япон тажрибасидан фойдаланар эканмиз, хоҳ таълим-тарбия, хоҳ маданият, хоҳ шаҳарсоз-лик жабҳасида бўлсин, ўзгариш ва ислохот-ларни давлат — жамият — халқ билгиллиги, комплекс чора-тадбирлар воситасида амалга оширишимиз лозим.

Президентимиз 2025 йил декабрда Япо-нияга тарихий ташрифи давомида император Нарухито, бош вазир Санаэ Такаичи билан музокара ўтказди. Ушбу учрашувларда ҳам ўзбек ва япон халқлари география жиҳатдан бир-биридан олиб бўлишига қарамай, уларни менталитетлар, урф-одатлар ва оилавий қад-риятлар ўхшашлиги, шунингдек, илдизлари Буюк ипак йўли даврига бориб тақаладиган кўп асрлик тарихий алоқалар боғлаб турниш қайд этилди. Чиндан-да, икки халқ маънавий-маърифий, илмий-иқодий салоҳият борасида ҳам бир-бирини тўлдириши аниқ.

Миллатнинг биллурланиши

Ниҳоят, мақола дебосасида кўтарилган масалага етиб келдик. Аён бўлмоқдаки, япон мўъжизасининг сирни ушбу миллатнинг туғма фазилатларида эмас, балки ақл-заковат, сабр-мотанот билан амалга оширилган маданий ислохотларда, машаққатли изланишларда! Улуғ таржимон ва адабиётшунос Иброҳим Ғафуров миллатнинг ўзини тарбиялаши, ко-миллик сари интилишини “Миллатнинг бил-лурланиши”, деб атаган эди. Бутун биз ҳавас қилаётган Япония ҳам 25-30 йилда “биллур-ланиш” жараёнини босиб ўтди. Бу борада қо-нунчилик амалиёти, жамоатчилик назорати, замонавий педагогик ёндашувлар, ахборий воситалардан унумли фойдаланилди. Мил-лий-диний аънава ва кўп асрлик фалсафий қарашлар эса пойдевор вазифасини ўтади.

Диққатга молик жиҳат шуки, ислохотлар жараёнида нафақат шаҳарларнинг ташқи қиё-фаси, инфратузилмалар, балки инсонларнинг дунёқараш, тафаккури ҳам ўзгарди, аънава-ран янгиланди. “Бир қилган — мадад, икки қилган — одад”, дейдилар. Дастлаб пиёда ёки ҳайдовчилар жарима жазоси ёхуд жамоатчи-лик дашонмидан қўрққан ҳолда светофорнинг тақққ ишорасига итоат этган бўлса, чорак аср ичида қизил чироққа бўйсунуш янги авлод учун табиий рефлексга айланди. Бунинг бемалол “маданият муҳандислиги” деб аташ мумкин.

Япон тажрибаси юксак маданият халқ-нини генетик хусусияти эмас, балки давлат ва жамият биргаликда амалга оширадиган узоқ муддатли лойиҳа эканидан далолат беради. Алқисса, дунёда бирор-бир инсон она қорни-дан донишманд бўлиб туғилмайди. Миллат-лар ҳам таълим-тарбия орқали тақомил касб этади. Президентимиз бошчилигидаги улкан ислохотлардан кўзланган эъзу мақсад ҳам шу: тарихий аънавалар, бой мерос ва замонавий илм-фанга таянган ҳолда миллатимизнинг маънавий савияси, интеллектуал даражасини янада юксалтириш ва Учинчи Ренессанс пой-деворини шакллантиришдан иборат.

Тошкентдаги “Фозил ота” қабристониди Иккинчи жаҳон урушидан кейин асир ўлароқ юртимизга келиб қолган Ўнлаб япон аскар-лари мангу қўним топган. Бу қабристонни обод қилишда бир ўзбек оиласининг уч авло-ди — Фозил ота, Мирқоқил Фозиллов ва Хур-рам Фозилловнинг хизмати катта. Дарвоқе, 40 йил давомида мазкур қабристонни обод қилиб келган Мирқоқил Фозиллов 2017 йилда Япониянинг “Кўтарилаётган қуёш, қумуш нурлар” императорлик ордени билан тақдир-ланган.

“Фозил ота” қабристониди ҳар йили март ойда сакура гуллайди. Қўйғос гуллаб бар-чанинг кўнглига кўккам илқигини олиб кирувчи бу оғочлар йигирма йилча муқаддам Япониядан келтириб экилган. Қарангки, япон сакураси ўзбек тупроғида ўз ватанидагидек униб ўсумоқда. Бу шунчаки шоируна метафо-ра эмас, реал фактир. Демак, ўзга халқнинг илгор маданияти уруғини заминимизга қадаб ғамхўрлик қилсан, у илдиз отида, гуллайди ва мўл-кўл шикл беради. Зеро, тараққиётпарвар ғоялар, илгор қарашлар бутун инсониятнинг мулкидир.

ГАЗЕТАДАГИ МАТЕРИАЛЛАРНИ ЛОТИН ЁЗУВИГА АСОСЛАНГАН ЎЗБЕК АЛИФОБИДА ЎҚИШ УЧУН МАЗКУР QR-КОДНИ СКАНЕР ҚИЛИНГ.